TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2024. gada 7. novembrī *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Direktīva (ES) 2019/1023 – Ar pārstrukturēšanu, maksātnespēju un parādsaistību dzēšanu saistītas procedūras – 1. panta 4. punkts – Priekšmets un piemērošanas joma – Procedūru attiecināšana arī uz maksātnespējīgām fiziskām personām, kuras nav uzņēmēji – 20. pants – Parādsaistību dzēšanas iespējas – 23. panta 1., 2. un 4. punkts – Atkāpes – Konkrētu parāda kategoriju izslēgšana no parādsaistību dzēšanas – Fiziska persona, kas kļuvusi maksātnespējīga – Parādnieka labticība – Nosacījumi iespējai izmantot parādsaistību dzēšanu – Publisko tiesību prasījumu izslēgšana

Apvienotajās lietās C-289/23 [*Corván*] [i] un C-305/23 [*Bacigán*] [i]

par diviem lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Alicante* (Alikantes Komerclietu tiesa Nr. 1, Spānija) (C-289/23) un *Juzgado de lo Mercantil nº 10 de Barcelona* (Barselonas Komerclietu tiesa Nr. 10, Spānija) (C-305/23) iesniegušas ar lēmumiem, kas pieņemti 2023. gada 25. aprīlī un 2023. gada 2. maijā un kas Tiesā reģistrēti attiecīgi 2023. gada 25. aprīlī un 2023. gada 15. maijā, tiesvedībās

***Agencia Estatal de la Administración Tributaria***

pret

**A** (C-289/23),

un

**S.E.I.**

pret

***Agencia Estatal de la Administración Tributaria*** (C-305/23),

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: pirmās palātas priekšsēdētājs F. Biltšens [*F. Biltgen*] (referents), kas pilda otrās palātas priekšsēdētāja pienākumus, piektās palātas priekšsēdētāja M. L. Arasteja Saūna [*M. L. Arastey Sahún*] un tiesnesis J. Pasers [*J. Passer*],

* Tiesvedības valoda – spāņu.

[i] Šīs lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

ģenerāladvokāts: Ž. Rišārs Delatūrs [*J. Richard de la Tour*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– Spānijas valdības vārdā – *A. Ballesteros Panizo* un *A. Gavela Llopis*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *J. L. Buendía Sierra*, *L. Malferrari* un *G. von Rintelen*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2024. gada 16. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

## Spriedums

1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/1023 (2019. gada 20. jūnijs) par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, parādsaistību dzēšanu un diskvalifikāciju un ar pārstrukturēšanu, maksātnespēju un parādsaistību dzēšanu saistīto procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem un ar ko groza Direktīvu (ES) 2017/1132 (Direktīva par pārstrukturēšanu un maksātnespēju) (OV 2019, L 172, 18. lpp.) 1. panta 4. punktu un 23. panta 1., 2. un 4. punktu.

2 Šie lūgumi iesniegti saistībā ar divām tiesvedībām starp A (C-289/22) un S.E.I. (C-305/23) pret *Agencia Estatal de Administración Tributaria* (Valsts nodokļu administrācijas aģentūra, Spānija; turpmāk tekstā – "*AEAT*") par parādsaistību dzēšanas pieteikumiem, kurus A un S.E.I. iesnieguši to attiecīgajās maksātnespējas procedūrās.

### Atbilstošās tiesību normas

#### *Savienības tiesības*

3 Saskaņā ar Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 21. un 78.–81. apsvērumu:

> "21) Patērētāju pārmērīgas parādsaistības izraisa lielas bažas ekonomikas un sociālās jomas kontekstā, un šis jautājums ir cieši saistīts ar pārmērīgi lielo parādu mazināšanu. Turklāt bieži vien nav iespējams nepārprotami nošķirt parādsaistības, kas uzņēmējiem radušās saistībā ar viņu tirdzniecību, darījumdarbību, amatniecību vai profesiju, no tām, kas radušās nesaistīti ar minētajām darbībām. Uzņēmēji nevarētu efektīvi izmanot otro iespēju, ja viņiem, lai dzēstu savas ar darījumdarbību saistītās parādsaistības un citas ar darījumdarbību nesaistītās parādsaistības, būtu jāizmanto atsevišķas procedūras, kurām atšķiras piekļuves nosacījumi un saistību dzēšanas laikposmi. Minēto iemeslu dēļ – lai gan šī direktīva neietver saistošus noteikumus par patērētāju pārmērīgām parādsaistībām – dalībvalstīm būtu ieteicams, cik vien ātri iespējams, šīs direktīvas parādsaistību dzēšanas noteikumus piemērot arī attiecībā uz patērētājiem.

[..]

(78) Ne visos apstākļos lietderīga ir pilnīga parādsaistību dzēšana vai diskvalifikācijas izbeigšana pēc laikposma, kas nepārsniedz trīs gadus, un tādēļ varētu būt nepieciešams ieviest tādas atkāpes no šā noteikuma, kuras ir pienācīgi pamatotas ar iemesliem, kas paredzēti valstu tiesību aktos. Piemēram, šādas atkāpes būtu jāievieš gadījumos, kad parādnieks ir negodīgs vai ir rīkojies negodprātīgi. Ja uzņēmējiem saskaņā ar valsts tiesību aktiem nepiemēro godīguma un godprātības prezumpciju, godīguma un godprātības pierādīšanas pienākuma dēļ viņiem nevajadzētu rasties nevajadzīgām grūtībām vai apgrūtinājumam sākt piemērot procedūru.

(79) Nosakot, vai uzņēmējs bijis negodīgs, tiesu vai administratīvās iestādes varētu ņemt vērā tādus apstākļus kā, piemēram: parādsaistību raksturs un apmērs, parādsaistību rašanās laiks, uzņēmēja centieni izpildīt savas parādsaistības un ievērot juridiski saistošus pienākumus, tostarp publiskās licencēšanas prasības un nepieciešamību pēc pareizas uzskaites; uzņēmēja darbības nolūkā apgrūtināt kreditoru iespējas izmantot pieejamos risinājumus; to pienākumu izpilde maksātnespējas gadījumā, kas noteikti uzņēmējiem, kuri ir sabiedrības pārvaldes institūcijas amatpersonas; un Savienības un valsts konkurences un darba tiesību aktu ievērošana. Vajadzētu būt iespējai šādas atkāpes ieviest arī tad, ja uzņēmējs nav izpildījis konkrētus juridiskus pienākumus, tostarp pienākumu maksimāli palielināt kreditoru ieņēmumus, kas varētu būt vispārējs pienākums radīt ienākumus vai aktīvus. Turklāt vajadzētu būt iespējai ieviest īpašas atkāpes, ja tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu līdzsvaru starp parādnieka tiesībām un viena vai vairāku kreditoru tiesībām, piemēram, ja kreditors ir fiziska persona, kurai vajadzīga lielāka aizsardzība nekā parādniekam.

(80) Atkāpe varētu būt pamatota arī tad, ja izmaksas saistībā ar procedūru, kas noslēdzas ar parādsaistību dzēšanu, tostarp tiesu un administratīvo iestāžu un speciālistu maksas, netiek segtas. Dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai paredzēt, ka ir iespējams atsaukt minētās saistību dzēšanas priekšrocības, ja, piemēram, parādnieka finanšu stāvoklis ir ievērojami uzlabojies neparedzētu apstākļu dēļ, piemēram, laimējot loterijā vai saņemot mantojumu vai dāvinājumu. Nevajadzētu atturēt dalībvalstis paredzēt papildu atkāpes precīzi noteiktos apstākļos un pienācīgi pamatotos gadījumos.

(81) Ja pastāv pienācīgi pamatots iemesls valsts tiesību aktos, varētu būt lietderīgi ierobežot saistību dzēšanas iespēju konkrētām parāda kategorijām. Dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai nodrošinātos parādus no saistību dzēšanas iespējas izslēgt tikai līdz tādai vērtībai, kas nepārsniedz valsts tiesību aktos noteikto nodrošinājuma vērtību, savukārt pārējo parādu būtu jāuzskata par nenodrošinātu parādu. Dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai pienācīgi pamatotos gadījumos izslēgt arī citas parādu kategorijas."

4 Šīs direktīvas 1. pantā paredzēts:

"1. Šajā direktīvā ir paredzēti noteikumi par:

[..]

b) procedūrām, ar kurām tiek panākta tādu parādsaistību dzēšana, kas radušās maksātnespējīgiem uzņēmējiem; un

[..]

2. Šī direktīva neattiecas uz šā panta 1. punktā minētajām procedūrām, kas attiecas uz parādniekiem, kuri ir:

[..]

h) fiziskas personas, kas nav uzņēmēji.

[..]

4. Dalībvalstis var 1. punkta b) apakšpunktā minēto procedūru piemērošanu attiecināt arī uz maksātnespējīgām fiziskām personām, kuras nav uzņēmēji.

[..]"

5 Minētās direktīvas 20.–24. pants ir iekļauti III sadaļā "Parādsaistību dzēšana un diskvalifikācija".

6 Šīs direktīvas 20. pantā "Saistību dzēšanas iespējas" noteikts:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka maksātnespējīgiem uzņēmējiem ir pieejama vismaz viena procedūra, kas var noslēgties ar pilnīgu parādsaistību dzēšanu saskaņā ar šo direktīvu.

Dalībvalstis var pieprasīt, lai tiktu izbeigta tāda tirdzniecība, darījumdarbība, amatniecība vai profesija, ar kuru ir saistīti maksātnespējīga uzņēmēja parādi.

2. Dalībvalstis, kurās pilnīga parādsaistību dzēšana ir atkarīga no tā, vai uzņēmējs daļēji veic parādu atmaksu, nodrošina, lai saistītais atmaksas pienākums būtu balstīts uz uzņēmēja konkrēto stāvokli un, jo īpaši, lai tas būtu samērīgs ar uzņēmēja apķīlājamajiem vai rīcībā esošajiem ienākumiem un aktīviem saistību dzēšanas laikposmā, un lai tajā būtu ņemtas vērā kreditoru taisnīgās intereses.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka uzņēmēji, kuriem ir dzēstas parādsaistības, var izmantot spēkā esošos valsts regulējumus, kuros ir paredzēts darījumdarbības atbalsts uzņēmējiem, tostarp to, ka viņiem ir piekļuve attiecīgai un atjauninātai informācijai par šiem regulējumiem."

7 Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. pants "Atkāpes" ir formulēts šādi:

"1. Atkāpjoties no 20. līdz 22. pantam, dalībvalstis patur spēkā vai ievieš noteikumus, kas liedz vai ierobežo iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu, atsauc priekšrocību dzēst šādas saistības vai paredz ilgākus laikposmus pilnīgas parādsaistību dzēšanas panākšanai vai ilgākus diskvalifikācijas laikposmus, ja maksātnespējīgais uzņēmējs parādsaistību uzņemšanās laikā, maksātnespējas procedūras laikā vai parāda maksājuma laikā attiecībā pret kreditoriem vai citām ieinteresētajām personām saskaņā ar valsts tiesību aktiem rīkojās negodīgi vai negodprātīgi, – neskarot valsts noteikumus par pierādīšanas pienākumu.

2. Atkāpjoties no 20. līdz 22. pantam, dalībvalstis var paturēt spēkā vai ieviest normas, kas liedz vai ierobežo iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu, atsauc priekšrocību dzēst šādas saistības vai paredz ilgākus laikposmus pilnīgas parādsaistību dzēšanas panākšanai vai ilgākus diskvalifikācijas laikposmus konkrētos, precīzi noteiktos apstākļos, ja šādas atkāpes ir pienācīgi pamatotas, piemēram, ja:

a) maksātnespējīgais uzņēmējs ir būtiski nepildījis atmaksas plānā paredzētos pienākumus vai jebkādu citu juridisku pienākumu, kura mērķis ir kreditoru interešu aizsardzība, tostarp pienākumu maksimāli palielināt kreditoru ieņēmumus;

b) maksātnespējīgais uzņēmējs nav pildījis informēšanas vai sadarbības pienākumus saskaņā ar Savienības un valsts tiesību aktiem;

c) parādsaistību dzēšanas pieteikums ir iesniegts ļaunprātīgā nolūkā;

d) pēc tam, kad maksātnespējīgajam uzņēmējam bija piešķirta pilnīga parādsaistību dzēšana vai kad nopietna informēšanas vai sadarbības pienākumu pārkāpuma dēļ viņam bija atteikta pilnīga parādsaistību dzēšana, ir iesniegts jauns pieteikums saistību dzēšanai konkrētā laikposmā;

e) nav segtas izmaksas saistībā ar procedūru, kas noslēdzas ar parādsaistību dzēšanu; vai

f) ir nepieciešama atkāpe, lai nodrošinātu līdzsvaru starp parādnieka tiesībām un viena vai vairāku kreditoru tiesībām.

[..]

4. Dalībvalstis var konkrētas parāda kategorijas izslēgt no parādsaistību dzēšanas vai ierobežot parādsaistību dzēšanas iespējas, vai noteikt ilgāku saistību dzēšanas laikposmu, ja šāda izslēgšana, ierobežošana vai ilgāki laikposmi ir pienācīgi pamatoti, piemēram, ja ir:

a) nodrošināti parādi;

b) parādi, kas izriet no krimināls odiem vai ir ar tiem saistīti;

c) parādi, kas izriet no atbildības par neatļautu darbību;

d) parādi attiecībā uz uzturēšanas saistībām, kas izriet no ģimenes, vecāku un bērnu, laulības vai radniecības attiecībām;

e) parādi, kas radušies pēc tam, kad ir iesniegts pieteikums uzsākt procedūru, kas noslēdzas ar parādsaistību dzēšanu, vai kad ir uzsākta šāda procedūra; un

f) parādi, kas izriet no pienākuma segt izmaksas saistībā ar procedūru, kas noslēdzas ar parādsaistību dzēšanu.

[..]”

## *Spānijas tiesību akti*

*TRLC*

8 Pamatlietās *rationae temporis* piemērojamais likums ir 2020. gada 5. maija *Real Decreto Legislativo 1/2020 por el que se aprueba el Texto Refundido de la Ley Concursal* (Karaļa Dekrētlikums 1/2020, ar kuru pieņemta Maksātnespējas likuma pārstrādātā redakcija; 2020. gada 7. maija *BOE* Nr. 127, 31518. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar 2022. gada 5. septembra *Ley 16/2022 de reforma del texto refundido de la Ley Concursal, aprobado por el Real Decreto Legislativo 1/2020, para la transposición de la Directiva (UE) 2019/1023* (Likums 16/2022 par Maksātnespējas likuma pārstrādātās redakcijas, kas apstiprināta ar Karaļa Dekrētlikumu 1/2020, reformu, transponējot Direktīvu (ES) 2019/1023; 2022. gada 6. septembra *BOE* Nr. 214, 123682. lpp.) (turpmāk tekstā – "*TRLC*").

9 Atbilstoši Likuma 16/2022 preambulai:

"[..]

[..] Ja maksātnespējīgais parādnieks ir fiziska persona, maksātnespējas procedūras mērķis ir identificēt godprātīgus parādniekus un piedāvāt viņiem daļēji dzēst parādsaistības, tādējādi dodot viņiem otru iespēju un novēršot, ka viņi nonāk ēnu ekonomikā vai tiek atstumti.

[..]

[Direktīvā par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] ir noteikts, ka visām dalībvalstīm jāievieš otrās iespējas mehānisms, lai nepieļautu, ka parādniekiem rodas kārdinājums pārcelties uz citām valstīm, kurās šādi mehānismi jau ir paredzēti, tā rezultātā radot izmaksas gan parādniekam, gan viņa kreditoriem. Tajā pašā laikā standartizācija šajā jomā tiek uzskatīta par būtisku Eiropas vienotā tirgus darbībai.

Viena no radikālākajām izmaiņām jaunajā tiesiskajā regulējumā ir tāda, ka tā vietā, lai parādsaistību dzēšanu padarītu atkarīgu no konkrēta veida parādsaistībām (kā tas bija paredzēts Maksātnespējas likuma 487. panta 2. punktā), tika pieņemta uz nopelniem balstīta parādsaistību dzēšanas sistēma, kurā jebkuram parādniekam, neatkarīgi no tā, vai viņš ir vai nav uzņēmējs, ja viņš izpilda šī iedibinājuma pamatā esošu godprātības prasību, var tikt dzēstas visas viņa parādsaistības, izņemot parādsaistības, kuras nevar dzēst atbilstoši tiesību aktiem izņēmuma kārtā un to īpašā rakstura dēļ. Tiek uzturēta spēkā Spānijas likumdevēja jau 2015. gadā paredzētā parādsaistību dzēšanas iespēja jebkuram godprātīgam parādniekam – fiziskai personai, neatkarīgi no tā vai viņš ir vai nav uzņēmējs.

[..]

Parādnieka godprātība joprojām ir parādsaistību dzēšanas stūrakmens. Saskaņā ar starptautisko organizāciju ieteikumiem godprātības noteikšana normatīvajos aktos ir definēta, atsaucoties uz konkrētiem objektīviem rīcības veidiem, kuri ir izsmeļoši uzskaitīti (izsmeļošs saraksts), neizmantojot neskaidrus vai nepietiekami konkrētus rīcības modeļus, vai kuru pierādīšana uzliek parādniekam neiespējamu slogu. [..]

[..]

Parādsaistību dzēšana tiek attiecināta uz visiem prasījumiem maksātnespējas procedūrā un uz parādnieka mantu. Atsevišķos gadījumos izņēmumi ir pamatojami ar to, ka šo prasījumu apmierināšana ir īpaši svarīga taisnīgas un solidāras sabiedrības interesēs tiesiskā valstī (piemēram, uzturlīdzekļu parādsaistības, parādsaistības, kas izriet no publiski tiesiskiem prasījumiem, parādsaistības, kuras rodas noziedzīgu nodarījumu rezultātā, vai parādsaistības, kas rodas atbildības par neatļautu darbību dēļ). Tādējādi parādsaistību dzēšana attiecībā uz publisko tiesību prasījumiem ir pakļauta noteiktiem ierobežojumiem un var notikt tikai pirmajā parādsaistību dzēšanā un nevis turpmākajās dzēšanās. Citos gadījumos izņēmumu pamato negatīva sinerģija vai ārēja ietekme, ko varētu izraisīt konkrēta veida parādsaistību dzēšana: tādu parādu dzēšana, kas izriet no pienākuma segt izmaksas saistībā ar procedūru, kas noslēdzas ar parādsaistību dzēšanu, varētu atturēt noteiktas trešās personas (piemēram, advokātus) no sadarbības ar parādnieku šajā nolūkā – tas traucētu maksātnespējīgajai personai piekļūt savai lietai. Tāpat parādsaistību ar nodrošinājuma tiesībām dzēšana nepamatoti apdraudētu vienu no būtiskākajiem kredīta pieejamības un līdz ar to arī modernas ekonomikas pareizas darbības principiem, proti, kreditora, kuram ir stabilas nodrošinājuma tiesības, imunitāti pret parādnieka maksātnespējas vai saistību neizpildes riskiem. Visbeidzot – izņēmuma kārtā tiesa ir pilnvarota lemt par pilnīgu vai daļēju noteiktu parādsaistību nedzēšanu, ja tas nepieciešams, lai novērstu kreditora maksātnespēju.

[..]”

10 *TRLC* 486. pantā noteikts:

“Parādnieks – fiziska persona – neatkarīgi no tā, vai viņš ir vai nav uzņēmējs, var lūgt dzēst nesamaksātās parādsaistības saskaņā ar šajā likumā paredzētajiem noteikumiem un nosacījumiem, ja vien viņš ir godprātīgs parādnieks:

1° iesniedzot maksājumu plānu bez iepriekšējas aktīvu kopuma likvidācijas saskaņā ar šā likuma 3. sadaļas 1. apakšsadaļā paredzēto parādsaistību dzēšanas kārtību; vai

2° likvidējot aktīvu kopumu, un šādā gadījumā parādsaistību dzēšanai piemērojot šā likuma 3. sadaļas 2. apakšsadaļā minēto kārtību, ja maksātnespējas procedūras izbeigšanas iemesls ir aktīvu kopuma likvidācijas posma beigas vai aktīvu trūkums, lai apmierinātu visus prasījumus.”

11 *TRLC* 487. panta redakcija ir šāda:

“1. Parādnieks, kas ir kādā no turpmāk minētajām situācijām, nevar panākt nesamaksāto parādu dzēšanu:

1° Ja 10 gadu laikā pirms dzēšanas pieteikuma iesniegšanas viņš ar galīgu spriedumu ir notiesāts ar brīvības atņemšanu, pat ja tas ir apturēts vai aizstāts, par noziedzīgiem nodarījumiem pret īpašumu un sociāli ekonomisko kārtību, par dokumentu viltošanu, noziedzīgiem nodarījumiem pret Valsts kasi un sociālo nodrošinājumu vai pret darba ņēmēju tiesībām, ar nosacījumu, ka maksimālais sods par noziedzīgo nodarījumu ir vismaz trīs gadi, ja vien dzēšanas pieprasījuma iesniegšanas dienā kriminālatbildība nav izbeigta un ja ir izpildīti no noziedzīga nodarījuma izrietošās finansiālās saistības.

2° Ja 10 gadu laikā pirms dzēšanas pieteikuma iesniegšanas viņam ar galīgu administratīvu lēmumu ir piemērots sods par sevišķi smagu pārkāpumu nodokļu jomā vai par sociālā nodrošinājuma vai sabiedriskās kārtības pārkāpumu, vai ja tajā pašā laikposmā ir pieņemts galīgs lēmums par atbildības paplašināšanu, ja vien dzēšanas pieprasījuma iesniegšanas brīdī viņš nav samaksājis visus parādus, par kuriem viņš ir atbildīgs.

Smagu pārkāpumu gadījumā parādnieki, kas ir sodīti par summu, kura pārsniedz 50 % no 489. panta 1. punkta 5. apakšpunktā norādītās summas, kuru var dzēst [*AEAT*], var panākt dzēšanu vienīgi tad, ja dzēšanas pieteikuma iesniegšanas dienā tie ir samaksājuši visus parādus, par kuriem viņi ir atbildīgi.

3° Ja maksātnespēja ir atzīta par krāpniecisku. Tomēr, ja maksātnespēja ir atzīta par krāpniecisku tikai tāpēc, ka parādnieks nav izpildījis pienākumu savlaicīgi lūgt atzīšanu par maksātnespējīgu, tiesa var ņemt vērā apstākļus, kādos šī kavēšanās ir notikusi.

4° Ja 10 gadu laikā pirms dzēšanas pieteikuma iesniegšanas parādnieks ir atzīts par ieinteresēto personu spriedumā, ar kuru trešās personas maksātnespēja kvalificēta kā krāpnieciska, izņemot gadījumus, kad dzēšanas pieteikuma iesniegšanas dienā parādnieks ir nokārtojis visus parādus, par kuriem viņš ir atbildīgs.

5° Ja parādnieks nav izpildījis pienākumu sadarboties un informēt maksātnespējas tiesnesi un maksātnespējas procesa administratoru.

6° Ja parādnieks ir sniedzis nepatiesu vai maldinošu informāciju vai ir rīkojies neskaidri vai nolaidīgi, uzņemoties parādsaistības vai saistību izpildes laikā, pat ja tas nav bijis par pamatu spriedumam, ar kuru maksātnespēja kvalificēta kā krāpnieciska. [..]

[..]

2. Iepriekšējā punkta 3. un 4. apakšpunktā minētajos gadījumos, ja kvalifikācija vēl nav galīga, tiesa aptur lēmumu par parādsaistību dzēšanu līdz brīdim, kad kvalifikācija ir galīga. [..]”

12 *TRLC* 489. pantā paredzēts:

“1. Parādsaistību dzēšanu attiecina uz visām neizpildītajām parādsaistībām, izņemot:

[..]

2° Parādsaistības, kas saistītas ar civiltiesisko atbildību un izriet no neatļautas darbības.

[..]

5° Parādsaistības, kas izriet no publisko tiesību prasījumiem. Tomēr parādsaistības, kuru atgūšana ir [*AEAT*] kompetencē, var tikt dzēstas, nepārsniedzot maksimālo summu 10 000 EUR vienam parādniekam; attiecībā uz pirmajiem 5000 EUR parādsaistību dzēšana ir pilnīga, un, sākot no šīs summas, dzēšana veicama 50 % apmērā no parādsaistības līdz norādītajam maksimālajam apmēram. Arī sociālo maksājumu parādsaistības var tikt dzēstas tādā pašā apmērā un ar tādiem pašiem nosacījumiem. Dzēšamo parādsaistības summu, nepārsniedzot iepriekš minēto maksimālo robežu, piemēro apgrieztā secībā atbilstoši šajā likumā juridiski noteiktajai prioritātes kārtībai un atbilstoši parādsaistības vecumam katras kategorijas ietvaros.

6° Parādi par naudas sodiem, kas parādniekam ir piespriesti kriminālprocesā, un par ļoti smagiem administratīviem sodiem.

7° Parādi, kas saistīti ar tiesas izdevumiem un izdevumiem, kuri saistīti ar dzēšanas pieteikuma izskatīšanu.

[..]

3. Publisko tiesību prasījumu var dzēst līdz 1. punkta 5. apakšpunkta otrajā teikumā noteiktajai summai, bet tikai pirmajā parādsaistību dzēšanas reizē; turpmāko parādsaistību dzēšanā nevar dzēst nekādu parādsaistību summu, kuru varētu saņemt viens un tas pats parādnieks."

13 *TRLC* 493. pantā noteikts:

"1. Jebkuram kreditoram, kuru skar parādsaistību dzēšana, ir tiesības lūgt maksātnespējas tiesnesim atsaukt parādsaistību dzēšanu šādos gadījumos:

[..]

3° Ja pieteikuma iesniegšanas brīdī notiek 487. panta 1. punkta 1. un 2. apakšpunktā paredzētais kriminālprocess vai administratīvais process un trīs gadu laikā pēc dzēšanas aktīvu masas neesamības vai tās likvidācijas gadījumā, vai atmaksāšanas plāna gadījumā tiek veikta pagaidu dzēšana, tiek pasludināts galīgs notiesājošs spriedums vai galīgs administratīvais lēmums.

2. Atsaukšanu nevar pieprasīt, ja ir pagājuši trīs gadi pēc dzēšanas ar aktīvu masas likvidēšanu vai atmaksāšanas plāna gadījumā – pēc pagaidu dzēšanas."

*Vispārējais nodokļu likums*

14 2003. gada 17. decembra *Ley 58/2003 General Tributaria* (Vispārējais nodokļu likums Nr. 58/2003; 2003. gada 18. decembra *BOE* Nr. 302, 44987. lpp.), redakcijā, kas piemērojama šīs lietas faktiem (turpmāk tekstā – "Vispārējais nodokļu likums"), 43. panta 1. punkta b) apakšpunktā noteikts:

"Par nodokļu parādu ir solidāri atbildīgas šādas personas vai vienības:

[..]

b) Tādu juridisko personu *de facto* vai *de jure* administratori, kuras ir izbeigušas savu darbību, attiecībā uz to nodokļu saistībām, kas ir radušās un ir atliktas darbības pārtraukšanas brīdī, ja tie nav veikuši vajadzīgos pasākumus, lai tās samaksātu, vai ja tie ir noslēguši vienošanos vai ir veikuši pasākumus, kas izraisa nodokļu saistību nemaksāšanu."

15 Vispārējā nodokļu likuma 191. pantā paredzēts:

"1. Nodokļu pārkāpums ir tāda nodokļa parāda pilnīga vai daļēja nenomaksāšana katra nodokļa tiesiskajā regulējumā noteiktajā termiņā, kuram vajadzētu rasties nodokļa pareizas apgrieztās iekasēšanas rezultātā, ja vien tas nav noregulēts saskaņā ar šā likuma 27. pantu vai ir piemērojams šā likuma 161. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

[..]

Šajā pantā paredzētais nodokļu pārkāpums ir maznozīmīgs, smags vai ļoti smags saskaņā ar turpmāko punktu noteikumiem.

Soda bāze ir summa, kas pārkāpuma izdarīšanas rezultātā nav norādīta apgrieztās iekasēšanas procedūrā.

[..]

4. Pārkāpums ir sevišķi smags, ja ir izmantoti krāpnieciski līdzekļi.

Pārkāpums ir sevišķi smags arī tad, ja nav izmantots neviens krāpniecisks līdzeklis, tomēr nav samaksātas ieturētās summas vai summas, kuras būtu vajadzējis ieturēt, vai [ja netiek veikti] avansa maksājumi, ar nosacījumu, ka veiktie un neizmaksātie ieturējumi, kā arī ieskaitītie un neizmaksātie avansa maksājumi veido vairāk nekā 50 % no soda pamatsummas.

[..]"

## Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

### *Lieta C-289/23, Corván*

16 2022. gada 7. jūlijā A lūdza attiecībā uz viņu sākt maksātnespējas procedūru un ziņoja par parādiem 537 787,69 EUR apmērā. Tā kā iesniedzējtiesa 2022. gada 26. jūlijā atzina šī parādnieka maksātnespēju un izbeidza tiesvedību aktīvu trūkuma dēļ, minētais parādnieks 2022. gada 28. septembrī iesniedza pieteikumu par pilnīgu parādsaistību dzēšanu. 2022. gada 19. oktobrī šī tiesa atzina par pieņemamu *AEAT* iebildumu pret šo parādsaistību dzēšanu dažādu publisko tiesību prasījumu dēļ.

17 *AEAT* iesniedzējtiesā apgalvo, pirmkārt, ka šis iebildums ir pamatots ar to, ka pirms mazāk nekā 10 gadiem tika pieņemts ar Vispārējā nodokļu likuma 43. pantu pamatots galīgs lēmums par atbildības paplašināšanu attiecībā uz kopējo summu 114 408,09 EUR par nodokļu parādiem un naudas sodiem, kas bija jāmaksā komercsabiedrībai, kuras administrators bija A, un ka tādēļ šis parādnieks neesot godprātīgs. Otrkārt, tā piebilst, ka daži no aplūkotajiem parādiem ir publisko tiesību prasījumi un tādējādi parādsaistību dzēšana uz tiem nav attiecināma.

18 Iesniedzējtiesa tostarp norāda, ka *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) ar 2019. gada 2. jūlija spriedumu Nr. 381/2019 (ES:TS:2019:2253) ir nospriedusi, ka, transponējot Direktīvu par pārstrukturēšanu un maksātnespēju Spānijas tiesībās, Spānijas likumdevējs ir izvēlējies "labticības" normatīvo modeli, līdz ar to ļaunticība izriet no konstatējuma par virkni likumā paredzētu apstākļu. Tādējādi tiesnešiem neesot pilnvaru izvērtēt apstākļus, kas liedz iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu, un to uzdevums esot tikai noteikt, vai ir izpildīti likumā paredzētie apstākļi. Tādēļ jēdziens "labticība" esot saistīts nevis ar Civilkodeksā paredzēto vispārīgo jēdzienu, bet gan ar konkrētu nosacījumu ievērošanu. Tiesību aktos, kas bija spēkā tieši pirms šīs transponēšanas, parādnieks tika uzskatīts par labticīgu, ja ir izpildīti divi nosacījumi, proti, pirmkārt, ja nav notikusi krāpnieciska maksātnespēja un, otrkārt, viņš nav notiesāts par konkrētiem noziedzīgiem nodarījumiem ar galīgu spriedumu. Līdz ar to minētās transponēšanas

paradokss esot tas, ka ar to esot ieviests režīms, kas paredz ierobežojošākas iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu, salīdzinot ar režīmu, kurš bija spēkā pirms šīs transponēšanas, un tas radot nopietnas šaubas par tā saderību ar Savienības tiesībām.

19 Turklāt iesniedzējtiesa uzskata, ka šajā gadījumā ar Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju transponēšanu varēja tikt ieviesta sistēma, lai veicinātu tādu prasījumu apmaksāšanu, kurus valsts pārvaldei būtu grūti atgūt maksātnespējas gadījumā, un ka šī sistēma nav balstīta uz parādnieka "labticības" jēdzienu. Minētā tiesa vaicā, vai šāda transponēšana ir saderīga ar minētās direktīvas 23. panta 2. punktu, kā arī pauž šaubas par minētās direktīvas 23. panta 4. punkta interpretāciju.

20 Šādos apstākļos *Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Alicante* (Alikantes Komerclietu tiesa Nr. 1, Spānija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Šaubas par Direktīvas [par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 23. panta 2. punkta interpretāciju:
   a) Vai Direktīvas [par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 23. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar ko liedz tiesības uz parādsaistību dzēšanu *TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunkta izpratnē, ciktāl šis ierobežojums nebija paredzēts tiesiskajā regulējumā, ar kuru pirms [šīs] direktīvas transponēšanas tika atzītas tiesības uz parādsaistību dzēšanu un kuru likumdevējs ir ieviesis *ex novo*? Konkrēti, vai valsts likumdevējs, transponējot [minēto] direktīvu, var noteikt jaunus stingrākus ierobežojumus tiesībām uz parādsaistību dzēšanu nekā tos, kas bija paredzēti agrākajā tiesiskajā regulējumā, it īpaši, ja šis ierobežojums neatbilst nevienam no [šīs] direktīvas 23. panta 2. punktā paredzētajiem gadījumiem?
   b) Tiesas noliedzošas atbildes uz iepriekšējo jautājumu gadījumā, vai Direktīvas [par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 23. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar ko tiek liegtas tiesības uz parādsaistību dzēšanu, ja 10 gadu laikā pirms pieteikuma par parādsaistību dzēšanu iesniegšanas [parādniekam] ir piemērots sods ar galīgu administratīvu lēmumu par ļoti smagiem nodokļu, sociālā nodrošinājuma vai sabiedriskās kārtības pārkāpumiem, vai ja tajā pašā laikposmā ir pieņemts galīgā spēkā stājies lēmums par atbildības paplašināšanu, izņemot, ja parādsaistību dzēšanas pieteikuma iesniegšanas dienā tas ir pilnībā nokārtojis savas saistības (*TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunkts), ciktāl minētais pamats nozīmētu veikt izmaiņas maksātnespējas kredītu klasifikācijas sistēmā?
   c) Tiesas noliedzošas atbildes uz iepriekšējo jautājumu gadījumā, vai Direktīvas [par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 23. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar ko tiek liegtas tiesības uz parādsaistību dzēšanu *TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunkta izpratnē, ja [..] ir pieņemts galīgā spēkā stājies administratīvais akts par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu, izņemot, ja parādsaistību dzēšanas pieteikuma iesniegšanas dienā [parādnieks] ir pilnībā nokārtojis savas saistības, ciktāl šāds apstāklis nav piemērots, lai konstatētu parādnieka ļaunprātīgu nolūku? Vai šādā ziņā jebkāda nozīme ir apstāklim, ka maksātnespējas process nav atzīts par krāpniecisku?
   d) Tiesas noliedzošas atbildes uz iepriekšējo jautājumu gadījumā, vai Direktīvas [par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 23. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar ko tiek liegtas tiesības uz parādsaistību dzēšanu *TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunkta izpratnē attiecībā uz pārkāpumiem vai lēmumiem par atbildības paplašināšanu, kas ir piemēroti vai izdoti 10 gadu laikā pirms

parādsaistību dzēšanas pieteikuma iesniegšanas, neņemot vērā datumu, kurā ir noticis atbildību izraisošais fakts, un iespējamo nokavēšanos, izdodot administratīvo aktu par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu?

e) Tiesas noliedzošas atbildes uz iepriekšējiem jautājumiem gadījumā, vai Direktīvas [par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 23. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar ko tiek liegtas tiesības uz parādsaistību dzēšanu, kā tās ir paredzētas *TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunktā, ciktāl valsts likumdevējs nav pienācīgi pamatojis šo ierobežojumu?

2) Šaubas par Direktīvas [par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 23. panta 4. punkta interpretāciju.

a) Vai Direktīvas [par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 23. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, kāds ir noteikts *TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunktā, kurā ir paredzēti pamati, kas liedz parādsaistību dzēšanas iespējas, kuras nav ietvertas iepriekš minētā 23. panta 4. punkta sarakstā? Konkrētāk, vai [minētajā] 23. panta 4. punktā ietvertais pamatu saraksts ir jāinterpretē kā izsmeļošs [*numerus clausus*] vai, tieši otrādi, kā neizsmeļošs saraksts [*numerus apertus*]?

b) Ciktāl šis saraksts nav izsmeļošs [*numerus apertus*] un valsts likumdevējs var paredzēt citas atkāpes papildus direktīvā paredzētajām, vai Direktīvas [par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 23. panta 4. punktam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēta vispārēja norma par to, ka parādsaistības, kas izriet no publisko tiesību prasījumiem, netiek dzēstas, izņemot ļoti šauri ierobežotos apstākļos un par ļoti ierobežotu summu, neatkarīgi no konkrētā prasījuma, kas izriet no publiskajām tiesībām, veida un rakstura? It īpaši, vai šajā lietā ir nozīme tam, ka iepriekšējais tiesiskais regulējums, kā tas ir interpretēts *Tribunal Supremo* [Augstākā tiesa, Spānija] judikatūrā, pieļāva zināma apmēra publisko tiesību prasījumu dzēšanu un ka transponēšanas norma ir tikusi izmantota, lai ierobežotu parādsaistību dzēšanas piemērošanas jomu?

c) Tiesas noliedzošas atbildes uz iepriekšējo jautājumu gadījumā, vai Direktīvas [par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 23. panta 4. punktam ir pretrunā *TRLC* 489. panta 1. punkta 5. apakšpunktā ietvertais valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēta vispārēja norma par to, ka parādsaistības, kas izriet no publisko tiesību prasījumiem, netiek dzēstas (ar atsevišķām atkāpēm, par ko ir nākamais prejudiciālais jautājums), ciktāl tajā publisko tiesību kreditoriem ir noteikts privileģēts stāvoklis salīdzinājumā ar pārējiem kreditoriem?

d) It īpaši un saistībā ar iepriekšējo jautājumu, vai ir nozīme apstāklim, ka agrākajā tiesiskajā regulējumā bija paredzēta iespēja dzēst parādsaistības, kas izriet no publisko tiesību prasījumiem, tomēr vienīgi attiecībā uz noteikta veida prasījumiem un konkrētiem apmēriem, kas nav piesaistīti reālajam parāda apmēram?

e) Visbeidzot, vai Direktīvas [par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 23. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāda tiesību norma kā *TRLC* 489. panta 1. punkta 5. apakšpunkts, ciktāl atbilstoši šai normai [publisko tiesību prasījumu] parādsaistību dzēšana[s izslēgšana] ir attaisnota, *ja tai ir īpaša nozīme taisnīgas un solidāras sabiedrības izveidošanā, kas ir balstīta uz tiesiskas valsts principu*, un šajā pašā normā ir ietverta atsauce uz parādsaistībām, kas izriet no publisko tiesību prasījumiem, nenorādot uz prasījuma konkrēto raksturu? It īpaši, vai šādā nolūkā ir nozīme apstāklim, ka vispārējais pamatojums tiek izmantots gan attiecībā uz parādsaistībām, kas ir uzskaitītas [šīs] Direktīvas 23. panta 4. punktā, gan attiecībā uz apstākļiem vai prasījumiem, kas nav uzskaitīti minētā punkta sarakstā?”

***Lieta C-305/23, Bacigán***

21 Fiziska persona S.E.I., kas kļuvusi maksātnespējīga, lūdza parādsaistību dzēšanu attiecībā uz viņu sāktajā maksātnespējas procedūrā. Lai gan iepriekš S.E.I. bija veicis neatkarīgu saimniecisko darbību, maksātnespējas procedūras uzsākšanas brīdī viņš vairs nebija uzņēmējs.

22 Saistībā ar minēto maksātnespējas procedūru un pēc tam, kad bija pilnībā likvidēts S.E.I. īpašums, tostarp viņa mājoklis, S.E.I. 2022. gada 18. oktobrī iesniedza pieteikumu par pilnīgu šajā datumā maksājamo parādsaistību dzēšanu. *AEAT* iebilda pret šo lūgumu, pamatojoties uz to, ka S.E.I. nevarēja uzskatīt par "labticīgu" parādnieku, jo 10 gadu laikā pirms minētā pieteikuma bija sodīts ar galīgu administratīvu lēmumu, ar kuru viņam tika uzlikts 504,99 EUR naudas sods par "smagiem nodokļu pārkāpumiem" Vispārējā nodokļu likuma 191. panta izpratnē, un ka šis naudas sods nebija samaksāts brīdī, kad tika iesniegts šis pieteikums par pilnīgu parādsaistību dzēšanu.

23 Iesniedzējtiesa, izskatot lietu, pirmām kārtām, norāda, ka Spānijas likumdevējs ir izmantojis Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 1. panta 4. punktā paredzēto iespēju un *TRLC* paplašinājis šajā direktīvā paredzēto procedūru, ar kurām atļauta parādsaistību dzēšana, piemērošanu maksātnespējīgām fiziskām personām, kas nav uzņēmēji. Otrām kārtām, tā iesākumam jautā, vai šādā gadījumā minētā direktīva jāinterpretē tādējādi, ka ar to valsts likumdevējam ir paredzēts pienākums noteikt fiziskām personām piemērojamu sistēmu, ar kuru tiek ievēroti šīs pašas direktīvas 20.–24. panta noteikumi. Turpinājumā minētā tiesa vaicā, vai tās 23. pantu, it īpaši 1. punktu, var interpretēt tādējādi, ka "negodīgas vai negodprātīgas" rīcības jēdziens attiecas arī uz parādnieka nevērīgu vai neuzmanīgu rīcību. Visbeidzot minētā tiesa pauž šaubas par minētā 23. panta 2. punkta pareizu interpretāciju, it īpaši par to, vai šī paša 23. panta 2. punkta a)–f) apakšpunktā uzskaitītie apstākļi ir izsmeļoši.

24 Šādos apstākļos *Juzgado de lo Mercantil nº 10 de Barcelona* (Barselonas Komerclietu tiesa Nr. 10, Spānija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Ja valsts likumdevējs nolemj paplašināt maksātnespējīgu uzņēmēju parādsaistību dzēšanai paredzēto procedūru piemērošanu arī attiecībā uz maksātnespējīgām fiziskām personām, kas nav uzņēmēji, kā paredzēts [Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 1. panta 4. punktā, vai tam ir obligāti jāsaskaņo savs regulējums ar šīs direktīvas III sadaļā ietvertajiem noteikumiem?

Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša,

2) vai [Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 23. pantā paredzētā negodīgas rīcības jēdziena tvērumā ietilpst parādnieka nevērīga vai neuzmanīga rīcība, kas ir parāda rašanās iemesls?

Ja atbilde uz šo otro jautājumu ir noliedzoša,

3) vai [Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 23. panta 2. punkta a) līdz f) apakšpunktā minētie gadījumi ir standarta skaidri definētu un pamatotu apstākļu saraksts, vai arī [dalīb]valstis var ieviest citus skaidri definētus un pamatotus apstākļus?

Ja atbilde uz trešo jautājumu ir tāda, ka [dalīb]valstis var ieviest citus skaidri definētus un pamatotus apstākļus, kas nav minēti [Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 23. panta 2. punkta a) līdz f) apakšpunktā,

4) vai [attiecīgās dalīb]valsts ieviestajiem jaunajiem precīzi definētajiem apstākļiem katrā ziņā ir jābūt attaisnotiem ar negodīgu vai negodprātīgu rīcību?

Ja atbildes uz [trešo un ceturto] jautājumu būtu tādas, ka [dalīb]valstis nedrīkst ieviest citus apstākļus kā vien tos, kas minēti [Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 23. panta 2. punkta a) līdz f) apakšpunktā; vai arī, ja tās ievieš citus, atšķirīgus, precīzi noteiktus apstākļus, tiem jābūt pamatotiem ar parādnieka negodīgu vai negodprātīgu rīcību,

5) vai interpretācija saskaņā ar [Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju] 23. pantu nozīmē, ka nav jāpiemēro tāda tiesību norma kā [*TRCL*] 487. panta 1. punkta 2. apakšpunkts, ja tiek konstatēts, ka ļoti smagu nodokļu pārkāpumu ir izraisījusi parādnieka rīcība, kas nav ne negodīga, ne negodprātīga?"

## Par prejudiciālajiem jautājumiem

### *Par pirmā jautājuma a) punktu lietā C-289/23 un trešo jautājumu lietā C-305/23*

25 Ar pirmā jautājuma a) punktu lietā C-289/23 un trešo jautājumu lietā C-305/23 iesniedzējtiesas būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tajā iekļautajam apstākļu sarakstam ir izsmeļošs raksturs, un – noliedzošas atbildes gadījumā – vai dalībvalstis, transponējot šo direktīvu savās valsts tiesībās, var pieņemt tiesību normas, kas vēl vairāk ierobežo iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu nekā tās, kuras bija paredzētas agrākā valsts tiesiskajā regulējumā, kas liedz vai ierobežo iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu, atsauc dzēšanas priekšrocības vai paredz ilgākus laikposmus pilnīgas parādsaistību dzēšanas panākšanai vai ilgākus diskvalifikācijas laikposmus apstākļos, kuri nav minēti 23. panta 2. punktā.

26 Pirmām kārtām, runājot par to, vai minētās direktīvas 23. panta 2. punktā norādītajam sarakstam ir izsmeļošs raksturs, jākonstatē, ka šo sarakstu ievada vārds "piemēram [*notamment*]" un ka formulējums ar tādu pašu nozīmi izmantots minētās tiesību normas citās valodu versijās. Tātad no minētās tiesību normas formulējuma izriet, ka tajā uzskaitītie dažādie apstākļi nav izsmeļoši, bet gan ilustratīvi.

27 Šādu Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 2. punkta gramatisko interpretāciju apstiprina šīs direktīvas 80. apsvērums, kurā norādīts, ka Savienības likumdevējs ir uzskatījis, ka "nevajadzētu atturēt dalībvalstis paredzēt papildu atkāpes precīzi noteiktos apstākļos un pienācīgi pamatotos gadījumos".

28 No tā izriet, ka 23. panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tajā iekļautajam apstākļu sarakstam nav izsmeļoša rakstura un ka dalībvalstīm ir rīcības brīvība, kas tām ļauj pieņemt tiesību normas, kuras liedz vai ierobežo iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu, atsauc priekšrocību dzēst šādas saistības vai paredz ilgākus laikposmus pilnīgas parādsaistību dzēšanas panākšanai vai ilgākus diskvalifikācijas laikposmus apstākļos, kas nav minēti šajā tiesību normā, ja vien, kā izriet no minētās tiesību normas formulējuma, šie apstākļi ir precīzi definēti un šādas atkāpes ir pienācīgi pamatotas.

29 Otrām kārtām, attiecībā uz to, vai dalībvalstis, transponējot Direktīvu par pārstrukturēšanu un maksātnespēju savās valsts tiesībās, var ieviest atkāpi no parādsaistību dzēšanas, kas nebija paredzēta pirms šīs transponēšanas pieņemtajā valsts tiesiskajā regulējumā, tādējādi ierobežojot piekļuvi tiesībām uz parādsaistību dzēšanu, jākonstatē, ka ne šajā direktīvā, ne tās pieņemšanas sagatavošanas darbos nav elementu, kas ļautu uzskatīt, ka Savienības likumdevējs būtu vēlējies ierobežot dalībvalstu rīcības brīvību šajā ziņā, liedzot tām savās valsts tiesībās ieviest šādas atkāpes.

30 Gluži pretēji – minētās direktīvas 23. panta 2. punktā paredzot, ka dalībvalstis ar konkrētiem nosacījumiem var "paturēt spēkā vai ieviest" normas, kas liedz vai ierobežo iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu, atsauc priekšrocību dzēst šādas saistības vai paredz ilgākus laikposmus pilnīgas parādsaistību dzēšanas panākšanai vai ilgākus diskvalifikācijas laikposmus, Savienības likumdevējs ir skaidri piešķīris dalībvalstīm iespēju, ja šie nosacījumi ir izpildīti, pieņemt šādas tiesību normas, kas iepriekš nepastāvēja.

31 Attiecībā uz minētajiem nosacījumiem Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 2. punktā šādas dalībvalstīm šajā pantā piešķirtas iespējas īstenošanai ir skaidri paredzēti nosacījumi, ka to noteiktajām atkāpēm jāattiecas uz "precīzi noteiktiem apstākļiem" un jābūt "pienācīgi pamatotām". No tā izriet, ka tad, ja valsts likumdevējs pieņem tiesību normas, kurās paredzētas šādas atkāpes, šo atkāpju iemesliem jāizriet no valsts tiesībām vai no procedūras, kurā tās ir pieņemtas, un šiem iemesliem jākalpo likumīgām sabiedrības interesēm (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 11. aprīlis, *Agencia Estatal de la Administración Tributaria* (Publisko tiesību prasījumu izslēgšana no parādsaistību dzēšanas) (C-687/22, EU:C:2024:287, 42. punkts).

32 Šajā ziņā gan Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 78. apsvērums, kurā ir atsauce uz atkāpēm, kas "ir pienācīgi pamatotas ar iemesliem, kas paredzēti valstu tiesību aktos", gan šīs direktīvas 81. apsvērums, kurā minēts "pienācīgi pamatots [iemesls] valsts tiesību aktos", ļauj domāt, ka Savienības likumdevējs ir uzskatījis, ka pietiek ar to, ka tiek ievērota dažādajos valstu tiesību aktos šajā ziņā paredzētā kārtība.

33 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz pirmā jautājuma a) punktu lietā C-289/23 un trešo jautājumu lietā C-305/23 jāatbild, ka Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tajā iekļauto apstākļu saraksts nav izsmeļošs un ka dalībvalstis, transponējot šo direktīvu savos valsts tiesību aktos, var pieņemt tiesību normas, kas vēl vairāk ierobežo iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu nekā tās, kuras bija paredzētas agrākajā valsts tiesiskajā regulējumā, kas liedz vai ierobežo iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu, atsauc dzēšanas priekšrocības vai paredz ilgākus laikposmus pilnīgas parādsaistību dzēšanas panākšanai vai ilgākus diskvalifikācijas laikposmus apstākļos, kuri nav minēti 23. panta 2. punktā, ja vien šie apstākļi ir precīzi definēti un šādas atkāpes ir pienācīgi pamatotas.

### *Par pirmā jautājuma b), c) un d) punktu lietā C-289/23, kā arī par otro un ceturto jautājumu lietā C-305/23*

34 Ar pirmā jautājuma b), c) un d) punktu lietā C-289/23, kā arī otro un ceturto jautājumu lietā C-305/23, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesas būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 1. un 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar ko, transponējot šo direktīvu, groza pirms šī tiesiskā regulējuma pieņemšanas piemērojamo maksātnespējas prasījumu klasifikācijas secību, ciktāl tajā parādniekam, ja tas vēlas izmantot parādsaistību dzēšanu, noteikts pienākums apmierināt no maksātnespējas procesa izrietošus neprivileģētos publisko tiesību prasījumus, tiek izslēgta parādsaistību dzēšanas izmantošana apstākļos, kad parādnieks ir rīkojies nevērīgi vai neuzmanīgi,

tomēr nerīkojoties negodīgi vai negodprātīgi, un izslēdz šādu izmantošanu, ja 10 gadu laikā pirms dzēšanas pieteikuma iesniegšanas parādniekam ir piemērots galīgs administratīvais lēmums par sevišķi smagu pārkāpumu nodokļu jomā vai par sociālā nodrošinājuma vai sabiedriskās kārtības pārkāpumu vai ja attiecībā uz viņu ir pieņemts galīgs lēmums par atbildības paplašināšanu, ja vien šis parādnieks šī pieteikuma iesniegšanas brīdī nav pilnībā samaksājis savus nodokļu un sociālos parādus.

35 Pirmām kārtām, attiecībā uz to, vai Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā, transponējot šo direktīvu, tiek grozīta maksātnespējas prasījumu klasifikācijas secība, kas bija piemērojama pirms šī tiesiskā regulējuma pieņemšanas, ciktāl tajā parādniekam, ja tas vēlas izmantot parādsaistību dzēšanas iespēju, noteikts pienākums apmierināt neprivileģētos publisko tiesību prasījumus, jānorāda, pirmkārt, ka maksātnespējas procedūra un parādsaistību dzēšanas procedūra ir divas nošķirtas procedūras, kurām katrai ir savs mērķis. Tas, ka parādsaistību dzēšanas piešķiršanai ir paredzēts nosacījums, ka jābūt apmierinātiem publisko tiesību prasījumiem, neietekmē šo prasījumu kvalificēšanu par "priviliģētiem", "parastiem" vai "pakārtotiem" prasījumiem pēc maksātnespējas pasludināšanas. Attiecīgi nešķiet, ka pienākums apmierināt neprivileģēto publisko tiesību prasījumus, lai varētu izmantot parādsaistību dzēšanu, rada izmaiņas prasījumu klasifikācijas secībā, kas izriet no maksātnespējas procedūras.

36 Otrkārt, kā izriet no šī sprieduma 33. punkta, šajā tiesību normā ietvertais uzskaitījums nav izsmeļošs un dalībvalstis, transponējot minēto direktīvu savās valsts tiesībās, var pieņemt tiesību normas, kas liedz vai ierobežo iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu, atsauc dzēšanas priekšrocības vai paredz ilgākus laikposmus pilnīgas parādsaistību dzēšanas panākšanai vai ilgākus diskvalifikācijas laikposmus apstākļos precīzi noteiktos apstākļos, kuri nav uzskaitīti šajā tiesību normā, pat ja ar šīm tiesību normām, salīdzinot ar tām, kas bija paredzētas agrākā valsts tiesiskajā regulējumā, vēl vairāk tiek ierobežotas iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu. Īstenojot šo iespēju, dalībvalsts var noteikt par pienākumu apmierināt no maksātnespējas procesa izrietošus neprivileģētos publisko tiesību prasījumus, lai parādniekam varētu piemērot parādsaistību dzēšanu.

37 Tomēr Savienības likumdevējs minētās iespējas izmantošanu ir skaidri pakļāvis nosacījumiem, ka šajā tiesību normā paredzētajām atkāpēm ir jāattiecas uz "precīzi noteiktiem apstākļiem" un jābūt "pienācīgi pamatotām". No tā izriet, ka tad, ja valsts likumdevējs pieņem tiesību normas, kurās paredzētas šādas atkāpes, šo atkāpju iemesliem jāizriet no valsts tiesībām vai no procedūras, kurā atkāpes ir pieņemtas, un šiem iemesliem jākalpo likumīgām sabiedrības interesēm (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2024. gada 8. maijs, *Instituto da Segurança Social* u.c., C-20/23, EU:C:2024:389, 34. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

38 Šajā gadījumā pienākums apmierināt neprivileģētos publisko tiesību prasījumus, lai parādnieks varētu izmantot parādsaistību dzēšanu, attiecas uz precīzi noteiktiem apstākļiem. Turklāt tas, ka šis pienākums ļauj panākt tādu prasījumu apmierināšanu, kurus maksātnespējas atzīšanas gadījumā valsts pārvaldei būtu grūti atgūt, nav šķērslis tam, lai šī atkāpe no parādsaistību dzēšanas būtu pienācīgi pamatota. Pieprasot šo neprivileģēto publisko tiesību prasījumu apmierināšanu, likumdevējs var īstenot likumīgas sabiedrības intereses, bet tas iesniedzējtiesai tomēr ir jāpārbauda.

39 No tā izriet, ka Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar kuru, transponējot šo direktīvu, tiek noteikts pienākums apmierināt no maksātnespējas procedūras izrietošus neprivileģētus publisko tiesību prasījumus, lai parādnieks varētu izmantot parādsaistību dzēšanu, ja vien šāds pienākums ir pienācīgi pamatots.

40 Otrām kārtām, attiecībā uz jautājumu, vai Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 2. punktam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru piekļuve parādsaistību dzēšanai tiek izslēgta apstākļos, kad parādnieks ir rīkojies nevērīgi vai neuzmanīgi, tomēr nerīkojoties negodīgi vai negodprātīgi, jākonstatē, ka, lai gan ir taisnība, ka šīs direktīvas 23. panta 1. punkts tieši attiecas uz maksātnespējīgiem uzņēmējiem, kuri ir rīkojušies "negodīgi vai negodprātīgi", šī panta 2. punktā šādas norādes nav.

41 Proti, minētā 23. panta 2. punktā vienīgi paredzēts, ka dalībvalstis var paturēt spēkā vai ieviest normas, kas liedz vai ierobežo iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu, atsauc priekšrocību dzēst šādas saistības vai paredz ilgākus laikposmus pilnīgas parādsaistību dzēšanas panākšanai vai ilgākus diskvalifikācijas laikposmus "konkrētos, precīzi noteiktos apstākļos, ja šādas atkāpes ir pienācīgi pamatotas", tomēr neprasot, lai attiecīgo uzņēmēju rīcība būtu "negodīga" vai "negodprātīga".

42 Turklāt apstākļus, kuri piemēra veidā uzskaitīti šī paša 23. panta 2. punktā un kuru gadījumā var paredzēt atkāpes no parādsaistību dzēšanas, neraksturo attiecīgo uzņēmēju "negodīga" vai "negodprātīga" rīcība.

43 Jāpiebilst, ka šie apstākļi būtībā atbilst tiem, kas norādīti Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 79. un 80. apsvērumā, un turklāt no šiem apsvērumiem neizriet, ka Savienības likumdevējs būtu vēlējies šīs direktīvas 23. panta 2. punktā minētos "precīzi noteiktos apstākļus" attiecināt tikai uz gadījumiem, kad attiecīgie uzņēmēji ir rīkojušies negodīgi vai negodprātīgi.

44 No tā izriet, ka 23. panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar kuru iespēja izmantot parādsaistību dzēšanu ir izslēgta precīzi noteiktos apstākļos, kad parādnieks nav rīkojies negodīgi vai negodprātīgi.

45 Visbeidzot, trešām kārtām, attiecībā uz jautājumu, vai minētajam 23. panta 2. punktam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar kuru izslēgta piekļuve parādsaistību dzēšanai, ja 10 gadu laikā pirms parādsaistību dzēšanas pieteikuma iesniegšanas parādniekam ar galīgu administratīvu lēmumu piemērots sods par sevišķi smagu pārkāpumu nodokļu jomā vai par sociālā nodrošinājuma vai sabiedriskās kārtības pārkāpumu, vai pieņemts galīgs lēmums par atbildības paplašināšanu, ja vien šis parādnieks šī pieteikuma iesniegšanas brīdī nav pilnībā samaksājis šo nodokļu un sociālo maksājumu parādu, jāatgādina, kā izriet no šī sprieduma 28.–33. punkta, ka ar šo tiesību normu dalībvalstīm ir piešķirta rīcības brīvība, tajā skaidri paredzot, ka tās var paturēt spēkā vai pieņemt noteikumus, "kas liedz vai ierobežo iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu, atsauc priekšrocību dzēst šādas saistības vai paredz ilgākus laikposmus pilnīgas parādsaistību dzēšanas panākšanai vai ilgākus diskvalifikācijas laikposmus konkrētos, precīzi noteiktos apstākļos, ja šādas atkāpes ir pienācīgi pamatotas". Turklāt, kā izriet no šī sprieduma 29. punkta, ne Direktīvā par pārstrukturēšanu un maksātnespēju, ne tās pieņemšanas sagatavošanas darbos nav elementu, kas ļautu uzskatīt, ka Savienības likumdevējs būtu vēlējies ierobežot šo rīcības brīvību.

46 To ņemot vērā, kā izriet no šī sprieduma 31. un 37. punkta, ja valsts likumdevējs pieņem tiesību normas, kurās paredzētas šādas atkāpes, šo atkāpju iemesliem jāizriet no valsts tiesībām vai no procedūras, kurā atkāpes ir pieņemtas, un šiem iemesliem jākalpo likumīgām sabiedrības interesēm.

47 Līdz ar to Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 2. punktam nav pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar kuru iespēja izmantot parādsaistību dzēšanu ir izslēgta konkrētos, precīzi noteiktos apstākļos, piemēram, ja 10 gadu laikā pirms pieteikuma par parādsaistību dzēšanu iesniegšanas parādniekam ar galīgu administratīvu lēmumu ir piemērots sods par sevišķi smagu pārkāpumu nodokļu jomā vai par sociālā nodrošinājuma vai sabiedriskās kārtības pārkāpumu, vai pieņemts galīgs lēmums par atbildības paplašināšanu, ja vien šis parādnieks šī pieteikuma iesniegšanas brīdī nav pilnībā samaksājis šo nodokļu un sociālo maksājumu parādu, ja vien no valsts tiesībām izriet, ka minēto izslēgšanu pamato likumīgas sabiedrības intereses, bet tas jāizvērtē iesniedzējtiesai. Tādējādi valsts tiesībām ir jāļauj identificēt likumīgu sabiedrības interešu apsvērumu, kas minētajos precīzi noteiktajos apstākļos pamato iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu izslēgšanu.

48 Šajā gadījumā, kā izriet no šī sprieduma 9. punkta, Spānijas likumdevējs Likuma 16/2022, kura mērķis ir nodrošināt Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju transponēšanu Spānijas tiesībās, preambulā ir izklāstījis iemeslus, kuru dēļ tas ir paredzējis atkāpes no parādsaistību dzēšanas. Šis likumdevējs tajā it īpaši norāda, ka parādnieks, ja viņš izpilda labticības prasību, var izmantot iespēju dzēst visas tā parādsaistības, izņemot tās, kuras nevar dzēst atbilstoši tiesību aktiem izņēmuma kārtā un to īpašā rakstura dēļ. Šo izņēmumu pamatā it īpaši ir tas, ka atsevišķu prasījumu apmierināšana ir īpaši svarīga taisnīgas un solidāras sabiedrības interesēs tiesiskā valstī. Šo prasījumu vidū ir publisko tiesību prasījumi. Tādējādi parādsaistību dzēšana attiecībā uz šādiem prasījumiem ir pakļauta noteiktiem ierobežojumiem un var notikt tikai pirmās parādsaistību dzēšanas un nevis turpmāko dzēšanu ietvaros.

49 Iesniedzējtiesai jāizvērtē, pirmkārt, vai šie iemesli ir likumīgi sabiedrības interešu apsvērumi, un, otrkārt, vai no valsts tiesību aktiem izriet, ka šie apsvērumi pamatoja izslēgšanu no parādsaistību dzēšanas tādos precīzi noteiktos apstākļos, kādi norādīti *TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunktā.

50 Attiecībā uz šo vērtējumu jāatgādina, ka dalībvalstīm sava kompetence jāīsteno, ievērojot Savienības tiesības un to vispārējos principus un līdz ar to ievērojot arī samērīguma principu. No tā izriet, ka aplūkotais valsts pasākums nedrīkst pārsniegt šī pasākuma leģitīmi paredzēto mērķu sasniegšanai atbilstošo un vajadzīgo (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 24. februāris, *Agenzia delle dogane e dei monopoli et Ministero dell'Economia e delle Finanze*, C-452/20, EU:C:2022:111, 36. un 37. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra). Tādējādi tas nevar ietekmēt Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 20. panta 1. punktā noteikto dalībvalstu pienākumu nodrošināt, ka maksātnespējīgiem uzņēmējiem ir piekļuve vismaz vienai procedūrai, kurā var tikt dzēstas visas parādsaistības.

51 Tādējādi, ciktāl iesniedzējtiesa uzskata, ka parādsaistību dzēšanas izslēgšanu *TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunktā definētajos apstākļos valsts likumdevējs attaisno likumīgu sabiedrības interešu vārdā, tai, ņemot vērā šo principu, jāizvērtē, vai šīs intereses tostarp pamato to, ka šī prasība ir piemērojama šīm parādsaistībām 10 gadus pirms pieteikuma par parādsaistību dzēšanu iesniegšanas un ka nevar tikt ņemta vērā iespējamā kavēšanās lēmuma par atbildības paplašināšanu pieņemšanā.

52 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmā jautājuma b), c) un d) punktu lietā C-289/23, kā arī uz otro un ceturto jautājumu lietā C-305/23 jāatbild, ka Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 1. un 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar kuru, transponējot šo direktīvu, noteikts pienākums apmierināt no maksātnespējas procedūras izrietošus neprivileģētos publisko tiesību prasījumus, lai parādnieks varētu izmantot parādsaistību dzēšanu, un izslēgtas iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu apstākļos, kuros parādnieks ir rīkojies nevērīgi vai neuzmanīgi, tomēr nerīkojoties negodīgi vai negodprātīgi, un izslēdz šādu izmantošanu, ja 10 gadu laikā pirms parādsaistību dzēšanas pieteikuma iesniegšanas parādniekam ir piemērots galīgs administratīvais lēmums par sevišķi smagu pārkāpumu nodokļu jomā vai par sociālā nodrošinājuma vai sabiedriskās kārtības pārkāpumu vai ja attiecībā uz viņu ir pieņemts galīgs lēmums par atbildības paplašināšanu, ja vien šis parādnieks šī pieteikuma iesniegšanas brīdī nav pilnībā samaksājis savus nodokļu un sociālos parādus, ciktāl šādas atkāpes ir pienācīgi pamatotas valsts tiesību aktos.

### *Par pirmā jautājuma e) punktu lietā C-289/23*

53 Ar pirmā jautājuma e) punktu lietā C-289/23 iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar kuru konkrētā gadījumā ir izslēgta iespēja izmantot parādsaistību dzēšanu, un šādu izslēgšanu valsts likumdevējs nav pienācīgi pamatojis.

54 Šajā ziņā, kā izriet no šī sprieduma 46. punkta, Savienības likumdevējs dalībvalstīm šajā tiesību normā piešķirtās iespējas izmantošanu ir skaidri pakļāvis nosacījumam, ka uz tās pamata pieņemtajām atkāpēm jābūt "pienācīgi pamatotām".

55 No Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju izriet, ka pamatojumam, kas dalībvalstij jāsniedz, lai attaisnotu tādu atkāpi kā pamatlietā aplūkotā, jāizriet no procedūras, kura izraisījusi šo atkāpju noteikšanu, vai no valsts tiesībām. Tādējādi attiecībā uz pirmo gadījumu, ja saskaņā ar valsts tiesībām normatīvo aktu sagatavošanas darbi, preambulas un anotācijas ir šo aktu neatņemama sastāvdaļa vai tiem ir nozīme to interpretācijā un ja tajos ir ietverts pamatojums atkāpei, kas paturēta spēkā vai pieņemta, īstenojot šīs direktīvas 23. panta 2. punktā paredzēto iespēju, jāuzskata, ka šis pamatojums atbilst šīs tiesību normas prasībām. Turklāt – attiecībā uz otro gadījumu – minētais pamatojums var būt norādīts arī citās valsts tiesību normās, ne tikai tajā, kurā ietverta šī atkāpe, piemēram, valsts konstitūcijas vai normatīvo aktu normās (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 8. maijs, *Instituto da Segurança Social* u.c., C-20/23, EU:C:2024:389, 37. punkts).

56 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmā jautājuma e) punktu lietā C-289/23 jāatbild, ka Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar kuru konkrētā gadījumā ir izslēgta iespēja izmantot parādsaistību dzēšanu, un šādu izslēgšanu valsts likumdevējs nav pienācīgi pamatojis.

### *Par otrā jautājuma a) punktu lietā C-289/23*

57 Ar otrā jautājuma a) punktu lietā C-289/23 iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 4. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tajā iekļautajam konkrēto prasījumu kategoriju sarakstam ir izsmeļošs raksturs, un vai noliedzošas

atbildes gadījumā dalībvalstīm ir iespēja no parādsaistību dzēšanas izslēgt konkrētas prasījumu kategorijas, kas nav uzskaitītas šajā tiesību normā, ja vien šāda izslēgšana ir pienācīgi pamatota valsts tiesību aktos.

58 Jākonstatē, ka šis jautājums būtībā ir identisks trešajam jautājumam, kas uzdots lietā, kurā pasludināts 2024. gada 11. aprīļa spriedums *Agencia Estatal de la Administración Tributaria* (Publisko tiesību prasījumu izslēgšana no parādsaistību dzēšanas) (C-687/22, EU:C:2024:287, 25. un 36. punkts).

59 Tādēļ, kā izriet no minētā sprieduma 44. punkta un rezolutīvās daļas 2. punkta, uz otrā jautājuma a) punktu lietā C-289/23 jāatbild, ka Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 4. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tajā ietvertajam konkrēto prasījuma kategoriju sarakstam nav izsmeļoša rakstura un ka dalībvalstīm ir iespēja no parādsaistību dzēšanas izslēgt konkrētas prasījumu kategorijas, kas nav uzskaitītas šajā tiesību normā, ja vien šāda izslēgšana ir pienācīgi pamatota valsts tiesību aktos.

### *Par otrā jautājuma b) un e) punktu lietā C-289/23*

60 Ar otrā jautājuma b) un e) punktu lietā C-289/23 iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 4. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā transponējošs valsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēts no parādsaistību dzēšanas pilnībā izslēgt publisko tiesību prasījumus, pamatojoties uz to, ka šo prasījumu apmierināšana ir īpaši svarīga taisnīgas un solidāras sabiedrības interesēs tiesiskā valstī, izņemot ļoti ierobežotus apstākļus un kvantitatīvus ierobežojumus, neatkarīgi no minēto prasījumu rakstura un apstākļiem, kādos tie radušies, un ar kuru attiecīgi ierobežo šai prasījumu kategorijai piemērojamo valsts tiesību normu par parādsaistību dzēšanu piemērojamību pirms šī tiesiskā regulējuma pieņemšanas.

61 Šajā ziņā pirmkārt, jāatgādina, kā izriet no šī sprieduma 59. punkta, ka Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 4. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tajā ietvertajam konkrēto prasījumu kategoriju sarakstam nav izsmeļoša rakstura un dalībvalstīm ir iespēja izslēgt no parādsaistību dzēšanas konkrētas prasījumu kategorijas, kas nav uzskaitītas šajā tiesību normā, ja vien šāda izslēgšana ir pienācīgi pamatota valsts tiesību aktos.

62 Otrkārt, attiecībā uz jautājumu, vai dalībvalstis, transponējot šo direktīvu savās valsts tiesībās, no parādsaistību dzēšanas var izslēgt tādas prasījumu kategorijas, kuru izslēgšana nebija paredzēta valsts tiesiskajā regulējumā pirms šīs transponēšanas, jākonstatē, ka ne minētajā direktīvā, ne tās pieņemšanas sagatavošanas darbos nav elementu, kas ļautu uzskatīt, ka Savienības likumdevējs būtu vēlējies ierobežot dalībvalstu rīcības brīvību, liedzot tām pieņemt tiesību normas, ar kurām no parādsaistību dzēšanas tiek izslēgtas tādas prasījumu kategorijas, kas nebija izslēgtas pirms minētās transponēšanas.

63 Gluži pretēji, Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 4. punktā paredzot, ka dalībvalstis ar atsevišķiem nosacījumiem var "konkrētas parāda kategorijas izslēgt no parādsaistību dzēšanas vai ierobežot parādsaistību dzēšanas iespējas, vai noteikt ilgāku saistību dzēšanas laikposmu", Savienības likumdevējs dalībvalstīm ir skaidri piešķīris iespēju gadījumā, ja šie nosacījumi ir izpildīti, pieņemt tiesību normas, ar kurām no parādsaistību dzēšanas ir izslēgtas tādas prasījumu kategorijas, kas nebija izslēgtas pirms tam.

64 Ņemot to vērā, Savienības likumdevējs šajā tiesību normā dalībvalstīm piešķirtās iespējas izmantošanu ir skaidri pakārtojis nosacījumam, ka šādai izslēgšanai jābūt pienācīgi pamatotai. No tā izriet, ka tad, ja valsts likumdevējs pieņem tiesību normas, kurās paredzētas šādas atkāpes, šo atkāpju iemesliem jāizriet no valsts tiesībām vai no procedūras, kurā atkāpes ir pieņemtas, un šiem iemesliem jākalpo likumīgām sabiedrības interesēm (spriedums, 2024. gada 11. aprīlis, *Agencia Estatal de la Administración Tributaria* (Publisko tiesību prasījumu izslēgšana no parādsaistību dzēšanas), C-687/22, EU:C:2024:287, 42. punkts).

65 Šajā ziņā gan Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 78. apsvērums, kurā ir atsauce uz atkāpēm, kas "ir pienācīgi pamatotas ar iemesliem, kas paredzēti valstu tiesību aktos", gan šīs direktīvas 81. apsvērums, kurā minēts "pienācīgi pamatots iemesls valsts tiesību aktos", ļauj domāt, ka Savienības likumdevējs ir uzskatījis, ka pietiek ar to, ka tiek ievērota dažādajos valstu tiesību aktos šajā ziņā paredzētā kārtība (spriedums, 2024. gada 11. aprīlis, *Agencia Estatal de la Administración Tributaria* (Publisko tiesību prasījumu izslēgšana no parādsaistību dzēšanas), C-687/22, EU:C:2024:287, 43. punkts).

66 Šajā gadījumā iesniedzējtiesai jāizvērtē, vai Likuma 16/2022 preambulā norādītais, ka taisnīgas un solidāras sabiedrības interesēs tiesiskā valstī ir īpaši svarīgi apmierināt publisko tiesību prasījumus, pamato arī šī likuma 489. panta 1. punkta 5. apakšpunktā paredzēto šo prasījumu vispārējo izslēgšanu no parādsaistību dzēšanas, izņemot ļoti ierobežotus apstākļus un kvantitatīvus ierobežojumus, neatkarīgi no minēto prasījumu rakstura un apstākļiem, kādos tie radušies. Veicot šo vērtējumu, iesniedzējtiesai būs jāņem vērā pienākums ievērot samērīguma principu, kā norādīts šī sprieduma 50. punktā.

67 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz otrā jautājuma b) un e) punktu lietā C-289/23 jāatbild, ka Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 4. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā transponējošs valsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēts no parādsaistību dzēšanas pilnībā izslēgt publisko tiesību prasījumus, pamatojoties uz to, ka šo prasījumu apmierināšana ir īpaši svarīga taisnīgas un solidāras sabiedrības interesēs tiesiskā valstī, izņemot ļoti ierobežotus apstākļus un kvantitatīvus ierobežojumus, neatkarīgi no minēto prasījumu rakstura un apstākļiem, kādos tie radušies, un ar kuru attiecīgi ierobežo šai prasījumu kategorijai piemērojamo valsts tiesību normu par parādsaistību dzēšanu piemērojamību pirms šī tiesiskā regulējuma pieņemšanas, ja vien šī izslēgšana ir pienācīgi pamatota valsts tiesību aktos.

### *Par otrā jautājuma c) punktu lietā C-289/23*

68 Ar otrā jautājuma c) punktu lietā C-289/23 iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 4. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar kuru paredzēts vispārējs noteikums par publisko tiesību prasījumu izslēgšanas no parādsaistību dzēšanas, ciktāl ar to publisko tiesību kreditoriem ir piešķirts privileģēts stāvoklis salīdzinājumā ar pārējiem kreditoriem.

69 Šajā ziņā, pirmkārt, no šī sprieduma 59. un 61. punktā atgādinātās judikatūras izriet, ka Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 4. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tajā ietvertajam konkrēto prasījumu kategoriju sarakstam nav izsmeļoša rakstura un dalībvalstīm ir iespēja izslēgt no parādsaistību dzēšanas konkrētas prasījumu kategorijas, kas nav uzskaitītas minētajā tiesību normā, ja vien šāda izslēgšana ir pienācīgi pamatota valsts tiesību aktos.

70 Otrkārt, ne Direktīvā par pārstrukturēšanu un maksātnespēju, ne sagatavošanas darbos tās pieņemšanai nav ietverti elementi, kas varētu apstiprināt tēzi, ka, ņemot vērā šīs direktīvas 23. panta 4. punktā konkrēti minēto parāda kategoriju iekšējo saskaņotību, Savienības likumdevējs būtu vēlējies ierobežot dalībvalstu rīcības brīvību attiecībā uz tādu prasījumu kategoriju izslēgšanu no parādsaistību dzēšanas, kas nepieder pie šajā tiesību normā uzskaitītajām, kā, piemēram, nodokļu un sociālās apdrošināšanas iemaksu prasījumus. Gluži pretēji, no šiem sagatavošanas darbiem it īpaši izriet, ka šim likumdevējam bija skaidra griba atstāt dalībvalstīm zināmu rīcības brīvību, lai tās, transponējot minēto direktīvu valsts tiesībās, varētu ņemt vērā ekonomisko situāciju un valstu juridiskās struktūras (spriedums, 2024. gada 8. maijs, *Instituto da Segurança Social* u.c., C-20/23, EU:C:2024:389, 42. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

71 Turklāt Tiesa ir nospriedusi, ka tādu publisko tiesību prasījumu kā, piemēram, nodokļu un sociālās apdrošināšanas iemaksu prasījumi, izslēgšana no parādsaistību dzēšanas var būt pienācīgi pamatota. Visiem prasījumiem nav vienāda rakstura, kreditoriem nav vienāda statusa un šo prasījumu atgūšana var atbilst konkrētiem mērķiem. Tādējādi, ņemot vērā nodokļu un sociālās apdrošināšanas iemaksu prasījumu raksturu, kā arī nodokļu un sociālā nodrošinājuma maksājumu iekasēšanas mērķi, dalībvalstis var leģitīmi uzskatīt, ka publisko iestāžu kreditori no attiecīgo prasījumu atgūšanas viedokļa nav situācijā, kas būtu salīdzināma ar tirdzniecības nozares vai privātā sektora kreditoru situāciju. Šādos apstākļos iespēja no parādsaistību dzēšanas izslēgt nodokļu un sociālās apdrošināšanas iemaksu prasījumus nenozīmē, ka publisko iestāžu kreditori tiek nepamatoti privileģēti attiecībā pret citiem kreditoriem, kuriem šāda izslēgšana netiek piemērota (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 8. maijs, *Instituto da Segurança Social* u.c., C-20/23, EU:C:2024:389 43. punkts).

72 Līdz ar to Tiesa ir nospriedusi, ka Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 4. punkts jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstīm ir tiesības no parādsaistību dzēšanas izslēgt konkrētas prasījumu kategorijas, piemēram, nodokļu un sociālās apdrošināšanas iemaksu prasījumus, šādi tiem piešķirot privileģētu statusu, ja vien šāda izslēgšana ir pienācīgi pamatota valsts tiesību aktos (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 8. maijs, *Instituto da Segurança Social* u.c., C-20/23, EU:C:2024:389, 45. punkts).

73 Tādēļ uz otrā jautājuma c) punktu lietā C-289/23 jāatbild, ka Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 4. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar kuru paredzēts vispārējs noteikums par publisko tiesību prasījumu izslēgšanas no parādsaistību dzēšanas, ciktāl ar to publisko tiesību kreditoriem ir piešķirts privileģēts stāvoklis salīdzinājumā ar pārējiem kreditoriem, ja vien šāda izslēgšana ir pienācīgi pamatota valsts tiesību aktos.

### *Par otrā jautājuma d) punktu lietā C-289/23*

74 Ar otrā jautājuma d) punktu lietā C-289/23 iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 4. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēts parādsaistību dzēšanas ierobežojums konkrētai prasījumu kategorijai, nosakot maksimālo apmēru, kura pārsniegšanas gadījumā šīs parādsaistības netiek dzēstas, un šis maksimālais apmērs netiek noteikts atkarībā no aplūkotā parāda summas.

75 Šajā ziņā jākonstatē, ka atšķirībā no šīs direktīvas 20. panta 2. punkta, kurā dalībvalstīm, kas pilnīgai parādsaistību dzēšanai paredz nosacījumu, ka uzņēmējs veic daļēju parādu atmaksu, ir paredzēts nodrošināt, lai šis ar to saistītais atmaksāšanas pienākums "būtu balstīts uz uzņēmēja konkrēto stāvokli un, jo īpaši, lai tas būtu samērīgs ar uzņēmēja apķīlājamajiem vai rīcībā esošajiem ienākumiem un aktīviem saistību dzēšanas laikposmā, un lai tajā būtu ņemtas vērā kreditoru taisnīgās intereses", šīs direktīvas 23. panta 4. punktā nav tieši paredzēts, ka dalībvalstīm, paredzot ierobežojumu parādsaistību dzēšanas iespējai, būtu jānosaka maksimālais apmērs atkarībā no attiecīgā parāda faktiskās summas, kā arī tajā nav ietverts neviens elements, kas varētu apstiprināt tēzi, saskaņā ar kuru Savienības likumdevējs ir vēlējies ierobežot dalībvalstu rīcības brīvību, tām paredzot šādus ierobežojumus.

76 Tieši saistībā ar rīcības brīvību, kāda dalībvalstīm ir, piemērojot pēdējo minēto tiesību normu, Tiesa jau ir nospriedusi, ka tā ir jāinterpretē tādējādi, ka tā neierobežo dalībvalstu rīcības brīvību attiecībā uz tādu prasījumu kategoriju izvēli, kuras nav uzskaitītas šajā tiesību normā un kuras tās vēlas izslēgt no parādsaistību dzēšanas (spriedums, 2024. gada 11. aprīlis, *Agencia Estatal de la Administración Tributaria* (Publisko tiesību prasījumu izslēgšana no parādsaistību dzēšanas), C-687/22, EU:C:2024:287, 41. punkts).

77 Kā ģenerāladvokāts būtībā norādījis secinājumu 35. punktā, būtu paradoksāli, ja Savienības likumdevējs dalībvalstu rīcības brīvību, tām ierobežojot parādsaistību dzēšanas iespēju, sašaurinātu vēl vairāk par to, kas tām piemīt, no parādsaistību dzēšanas izslēdzot konkrētu prasījumu kategoriju.

78 Starpposmā tāpēc jāsecina, ka Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 4. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tas neierobežo dalībvalstu rīcības brīvību attiecībā uz parādsaistību dzēšanas iespējas ierobežojumiem, kurus tās vēlas ieviest.

79 Ņemot to vērā, pirmkārt, kā izriet no šī sprieduma 64. punkta, Savienības likumdevējs 23. panta 4. punktā šādi dalībvalstīm piešķirtās iespējas izmantošanu ir skaidri pakārtojis nosacījumam, ka šādai parādsaistību dzēšanas iespējas ierobežošanai jābūt "pienācīgi pamatotai". No tā izriet, ka tad, ja valsts likumdevējs pieņem tiesību normas, kurās paredzētas šādas atkāpes, šo atkāpju iemesliem jāizriet no valsts tiesībām vai no procedūras, kurā atkāpes ir pieņemtas, un šiem iemesliem jākalpo likumīgām sabiedrības interesēm.

80 Šajā ziņā no šī sprieduma 65. punktā atgādinātās judikatūras izriet, ka gan Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 78. apsvērums, kurā ir atsauce uz atkāpēm, kas "ir pienācīgi pamatotas ar iemesliem, kas paredzēti valstu tiesību aktos", gan šīs direktīvas 81. apsvērums, kurā minēts "pienācīgi pamatots iemesls valsts tiesību aktos", ļauj domāt, ka Savienības likumdevējs ir uzskatījis, ka pietiek ar to, ka tiek ievērota dažādajos valstu tiesību aktos šajā ziņā paredzētā kārtība.

81 Otrkārt, kā izriet no šī sprieduma 50. punkta, dalībvalstīm, īstenojot rīcības brīvību attiecībā uz atkāpēm, ko tās var noteikt, piemērojot Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 4. punktu, jāievēro samērīguma princips. Tādējādi to izvēlētie līdzekļi nedrīkst pārsniegt to, kas ir piemēroti un nepieciešami, lai sasniegtu izvirzīto mērķi, un tie nedrīkst apdraudēt mērķus, kas izvirzīti ar šo direktīvu, proti, šajā gadījumā mērķi nodrošināt maksātnespējīgiem uzņēmējiem piekļuvi vismaz vienai procedūrai, kurā var tikt dzēstas visas parādsaistības.

82 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz otrā jautājuma d) punktu lietā C-289/23 jāatbild, ka Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 23. panta 4. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēts parādsaistību dzēšanas ierobežojums konkrētai prasījumu kategorijai, nosakot maksimālo apmēru, kura pārsniegšanas gadījumā šīs parādsaistības netiek dzēstas, un šis maksimālais apmērs netiek noteikts atkarībā no aplūkotā parāda summas, ja vien šis ierobežojums ir pienācīgi pamatots valsts tiesību aktos.

### *Par pirmo jautājumu lietā C-305/23*

83 Ar pirmo jautājumu lietā C-305/23 iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīva par pārstrukturēšanu un maksātnespēju jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja valsts likumdevējs nolemj izmantot šīs direktīvas 1. panta 4. punktā paredzēto iespēju un paplašina tādu procedūru piemērošanu, kas ļauj maksātnespējīgiem uzņēmējiem dzēst parādsaistības, attiecinot to arī uz maksātnespējīgām fiziskām personām, kuras nav uzņēmēji, noteikumiem, kas padarīti piemērojami šīm fiziskajām personām, pamatojoties uz šādu paplašināšanu, jāatbilst minētās direktīvas III sadaļas noteikumiem.

84 Gan Spānijas valdība, gan Eiropas Komisija apstrīd šī jautājuma pieņemamību, jo tam neesot nozīmes. Šīs apstrīdēšanas pamatojumam Komisija norāda, ka esot acīmredzams, ka parādnieks, lai gan viņš attiecīgajā brīdī neveic uzņēmējdarbību, to veica pamattiesvedībā aplūkoto faktu laikā, un tieši tas ir svarīgi Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju piemērošanai. Savukārt Spānijas valdība apgalvo, ka jautājums nav nepieciešams strīda atrisināšanai, jo valsts tiesību normas par parādsaistību dzēšanu parādniekam ir piemērojamas neatkarīgi no tā, vai viņš ir vai nav uzņēmējs.

85 Šajā ziņā jāatgādina, ka uz jautājumiem par Savienības tiesībām attiecas atbilstības pieņēmums. Atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālo jautājumu Tiesa var tikai tad, ja ir acīmredzams, ka Savienības tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas apstākļiem vai tās priekšmetu, ja problēmai ir hipotētisks raksturs vai arī ja Tiesai nav zināmi faktiskie un tiesību apstākļi, kas vajadzīgi, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedums, 2024. gada 5. septembris, *W. GmbH*, C-67/23, EU:C:2024:680, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).

86 Šajā gadījumā nešķiet, ka lūgtā Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 1. panta 4. punkta interpretācija acīmredzami nebūtu saistīta ar pamatlietas priekšmetu lietā C-305/23. Pretēji Komisijas apgalvotajam, pirmais jautājums šajā lietā šķiet atbilstošs, jo, kā izklāstīts šī sprieduma 21. punktā, maksātnespējas un parādsaistību dzēšanas procedūras attiecas uz S.E.I. kā fizisku personu, nevis kā uzņēmēju. Turklāt tas, ka Spānijas tiesībās ir paredzēta parādsaistību dzēšana parādniekam neatkarīgi no tā, vai viņš ir vai nav uzņēmējs, neietekmē šī jautājuma atbilstību, ar kuru iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai gadījumā, ja valsts noteikumi par parādsaistību dzēšanu ir piemērojami fiziskām personām, šiem noteikumiem ir jāatbilst šīs direktīvas III sadaļas noteikumiem.

87 Attiecībā uz atbildi uz minēto jautājumu jāatgādina, ka Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 1. panta 4. punktā noteikts, ka dalībvalstis "var [1. panta] 1. punkta b) apakšpunktā minēto procedūru piemērošanu attiecināt arī uz maksātnespējīgām fiziskām personām, kuras nav uzņēmēji".

88 Jākonstatē, ka minētā 1. panta 4. punkta formulējums ir nepārprotams, ciktāl tajā paredzēta vienīgi šī paša 1. panta 1. punkta b) apakšpunktā "minēto procedūru" paplašināšana, proti, procedūru, kas ļauj dzēst maksātnespējīgu uzņēmēju parādsaistības, paplašināšana uz maksātnespējīgām fiziskām personām, kuras nav uzņēmēji. Šajā formulējumā nav minēta daļēja šo procedūru paplašināšana.

89 Šādu Direktīvas par pārstrukturēšanu un maksātnespēju 1. panta 4. punkta interpretāciju apstiprina šīs direktīvas 21. apsvērums, kurā tostarp norādīts, ka, lai gan minētajā direktīvā nav ietverti saistoši noteikumi par patērētāju pārmērīgām parādsaistībām, dalībvalstīm pēc iespējas ātrāk būtu arī jāpiemēro patērētājiem šīs pašas direktīvas "noteikumi" par parādsaistību dzēšanu.

90 Jāpiebilst, ka Direktīvā par pārstrukturēšanu un maksātnespēju turklāt nav ietverts neviens elements, kas varētu apstiprināt tēzi, saskaņā ar kuru Savienības likumdevējs ir vēlējies piešķirt dalībvalstīm rīcības brīvību attiecībā uz šīs direktīvas 1. panta 1. punkta b) apakšpunktā minēto procedūru piemērošanas apjomu maksātnespējīgām fiziskām personām, kas nav uzņēmēji. Gluži pretēji – gan minētās direktīvas 21. apsvērumā, gan tās 1. panta 4. punktā ir skaidri norādīts, ka šis likumdevējs vēlējās nepieļaut to, ka dalībvalstīm ir iespēja izvēlēties šo procedūru "daļēju" paplašināšanu vai paplašināšanu "pēc izvēles" uz maksātnespējīgām fiziskām personām, kas nav uzņēmēji.

91 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz pirmo jautājumu lietā C-305/23 jāatbild, ka Direktīva par pārstrukturēšanu un maksātnespēju jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja valsts likumdevējs nolemj izmantot šīs direktīvas 1. panta 4. punktā paredzēto iespēju un paplašina tādu procedūru piemērošanu, kas ļauj maksātnespējīgiem uzņēmējiem dzēst parādsaistības, attiecinot to arī uz maksātnespējīgām fiziskām personām, kuras nav uzņēmēji, noteikumiem, kas padarīti piemērojami šīm fiziskajām personām, pamatojoties uz šādu paplašināšanu, jāatbilst minētās direktīvas III sadaļas noteikumiem.

### *Par piekto jautājumu lietā C-305/23*

92 Ciktāl, kā izriet no šī sprieduma 40.–44. punkta, uz ceturto jautājumu lietā C-305/23 būtībā jāatbild negatīvi, uz piekto jautājumu šajā lietā nav jāatbild.

## Par tiesāšanās izdevumiem

93 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

1) **Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/1023 (2019. gada 20. jūnijs) par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, parādsaistību dzēšanu un diskvalifikāciju un ar pārstrukturēšanu, maksātnespēju un parādsaistību dzēšanu saistīto procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem un ar ko groza Direktīvu (ES) 2017/1132 (Direktīva par pārstrukturēšanu un maksātnespēju) 23. panta 2. punkts**

   **jāinterpretē tādējādi, ka**

**tajā iekļauto apstākļu saraksts nav izsmeļošs un ka dalībvalstis, transponējot šo direktīvu savos valsts tiesību aktos, var pieņemt tiesību normas, kas vēl vairāk ierobežo iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu nekā tās, kuras bija paredzētas agrākajā valsts tiesiskajā regulējumā, kas liedz vai ierobežo iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu, atsauc dzēšanas priekšrocības vai paredz ilgākus laikposmus pilnīgas parādsaistību dzēšanas panākšanai vai ilgākus diskvalifikācijas laikposmus apstākļos, kuri nav minēti 23. panta 2. punktā, ja vien šie apstākļi ir precīzi definēti un šādas atkāpes ir pienācīgi pamatotas.**

**2) Direktīvas 2019/1023 23. panta 1. un 2. punkts**

**jāinterpretē tādējādi, ka**

**tiem nav pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar kuru, transponējot šo direktīvu, noteikts pienākums apmierināt no maksātnespējas procedūras izrietošus neprivileģētos publisko tiesību prasījumus, lai parādnieks varētu izmantot parādsaistību dzēšanu, un izslēgtas iespējas izmantot parādsaistību dzēšanu apstākļos, kuros parādnieks ir rīkojies nevērīgi vai neuzmanīgi, tomēr nerīkojoties negodīgi vai negodprātīgi, un izslēdz šādu izmantošanu, ja 10 gadu laikā pirms parādsaistību dzēšanas pieteikuma iesniegšanas parādniekam ir piemērots galīgs administratīvais lēmums par sevišķi smagu pārkāpumu nodokļu jomā vai par sociālā nodrošinājuma vai sabiedriskās kārtības pārkāpumu vai ja attiecībā uz viņu ir pieņemts galīgs lēmums par atbildības paplašināšanu, ja vien šis parādnieks šī pieteikuma iesniegšanas brīdī nav pilnībā samaksājis savus nodokļu un sociālos parādus, ciktāl šādas atkāpes ir pienācīgi pamatotas valsts tiesību aktos.**

**3) Direktīvas 2019/1023 23. panta 2. punkts**

**jāinterpretē tādējādi, ka**

**tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar kuru konkrētā gadījumā ir izslēgta iespēja izmantot parādsaistību dzēšanu, un šādu izslēgšanu valsts likumdevējs nav pienācīgi pamatojis.**

**4) Direktīvas 2019/1023 23. panta 4. punkts**

**jāinterpretē tādējādi, ka**

**tajā ietvertajam konkrēto prasījuma kategoriju sarakstam nav izsmeļoša rakstura un ka dalībvalstīm ir iespēja no parādsaistību dzēšanas izslēgt konkrētas prasījumu kategorijas, kas nav uzskaitītas šajā tiesību normā, ja vien šāda izslēgšana ir pienācīgi pamatota valsts tiesību aktos.**

**5) Direktīvas 2019/1023 23. panta 4. punkts**

**jāinterpretē tādējādi, ka**

**tam nav pretrunā transponējošs valsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēts no parādsaistību dzēšanas pilnībā izslēgt publisko tiesību prasījumus, pamatojoties uz to, ka šo prasījumu apmierināšana ir īpaši svarīga taisnīgas un solidāras sabiedrības interesēs tiesiskā valstī, izņemot ļoti ierobežotus apstākļus un kvantitatīvus**

**ierobežojumus, neatkarīgi no minēto prasījumu rakstura un apstākļiem, kādos tie radušies, un ar kuru attiecīgi ierobežo šai prasījumu kategorijai piemērojamo valsts tiesību normu par parādsaistību dzēšanu piemērojamību pirms šī tiesiskā regulējuma pieņemšanas, ja vien šī izslēgšana ir pienācīgi pamatota valsts tiesību aktos.**

**6) Direktīvas 2019/1023 23. panta 4. punkts**

**jāinterpretē tādējādi, ka**

**tam nav pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar kuru paredzēts vispārējs noteikums par publisko tiesību prasījumu izslēgšanas no parādsaistību dzēšanas, ciktāl ar to publisko tiesību kreditoriem ir piešķirts privileģēts stāvoklis salīdzinājumā ar pārējiem kreditoriem, ja vien šāda izslēgšana ir pienācīgi pamatota valsts tiesību aktos.**

**7) Direktīvas 2019/1023 23. panta 4. punkts**

**jāinterpretē tādējādi, ka**

**tam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēts parādsaistību dzēšanas ierobežojums konkrētai prasījumu kategorijai, nosakot maksimālo apmēru, kura pārsniegšanas gadījumā šīs parādsaistības netiek dzēstas, un šis maksimālais apmērs netiek noteikts atkarībā no aplūkotā parāda summas, ja vien šis ierobežojums ir pienācīgi pamatots valsts tiesību aktos.**

**8) Direktīva 2019/1023**

**jāinterpretē tādējādi, ka**

**tad, ja valsts likumdevējs nolemj izmantot šīs direktīvas 1. panta 4. punktā paredzēto iespēju un paplašina tādu procedūru piemērošanu, kas ļauj maksātnespējīgiem uzņēmējiem dzēst parādsaistības, attiecinot to arī uz maksātnespējīgām fiziskām personām, kuras nav uzņēmēji, noteikumiem, kas padarīti piemērojami šīm fiziskajām personām, pamatojoties uz šādu paplašināšanu, jāatbilst minētās direktīvas III sadaļas noteikumiem.**

[Paraksti]